

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครมีหน้าที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 การฝึกอาชีพเป็นส่วนหนึ่งในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 โดยกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเทศบาลนครกรุงเทพในขณะนั้น ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพโดยอาศัยคำสั่งที่ 262/2503 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2503 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมอาชีพราษฎร และได้จัดตั้งสถานฝึกอาชีพช่างเครื่องยนต์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย และเด็กนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนกรุงเทพมหานครที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อระดับสูง เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความยากจน ความไม่พร้อมทางด้านสติปัญญา ต้องช่วยเหลือครอบครัว เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ถึง พ.ศ. 2522 มีโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียนเปิดทำการสอน 6 วิชาชีพ หลักสูตร 1 ปี รับนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถรับนักเรียนได้ปีละ 40 คน ต่อมาปี พ.ศ. 2525 ได้เปลี่ยนมาเป็นหลักสูตรระยะสั้น 5 เดือน (600 ชั่วโมง) รับสมัครปีละ 2 รุ่น ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 09.00 - 16.00 น. (ภาคปกติ)

ตามแผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนดแผนและโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพทั้งในลักษณะของการเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพได้แก่

1. จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 3 โรงเรียน
2. เพิ่มวิชาช่างให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน
3. เปิดสอนวิชาชีพพิเศษ (ภาคค่ำ) ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน และ
4. พัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอน และการฝึกงานให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

โรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร ซึ่งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษานอกระบบโรงเรียน กองโรงเรียน สำนักการศึกษา ปัจจุบันได้โอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายพัฒนาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน โดยมีหน่วยงานย่อย 3 หน่วยงาน ได้แก่

1. งานบริหารสถานศึกษาวิชาชีพ
2. งานส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ
3. งานพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

ปัจจุบันมีโรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร ในสังกัดจำนวน 17 โรงเรียน โดยแบ่งลักษณะโรงเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. โรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานที่เป็นของตนเอง เปิดทำการสอนทั้งภาคปกติและภาคค่ำ มีจำนวน 7 โรงเรียน
2. โรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานครที่ใช้สถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษา เปิดทำการสอนเฉพาะภาคค่ำ มีจำนวน 10 โรงเรียน

จากรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2533 พบว่า หากพิจารณาในด้านความสามารถในการตอบสนองความต้องการเชิงปริมาณ โรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน มีนักศึกษาภาคปกติสมัครเรียนจำนวน 2,717 คน รับผิดชอบจำนวน 2,625 คน คิดเป็นร้อยละ 96.61 ของจำนวนที่สมัครเรียน และมีนักศึกษาภาคค่ำสมัครเรียนจำนวน 2,994 คน รับผิดชอบจำนวน 2,818 คน คิดเป็นร้อยละ 94.12 ของจำนวนที่สมัครเรียน ซึ่งนับว่าสามารถรับนักศึกษาเข้าเรียนได้สูงถึงกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนที่สมัครเรียน แต่อย่างไรก็ดี ในรายงานก็ได้ระบุว่า การจัดโครงการดังกล่าวยังไม่ตอบสนองนโยบายของกรุงเทพมหานครที่ให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความรู้ในการประกอบอาชีพตามความสนใจ นอกจากนั้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้ระบุว่าสภาพเศรษฐกิจที่อุตสาหกรรมและบริการยังคงกระจุกตัวอยู่ในบริเวณมหานคร และโอกาสการมีงานทำสูงกว่าภาคอื่น จะทำให้มีการอพยพของประชากร

เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมากขึ้น สภาพเช่นนี้จะทำให้ความต้องการในการฝึกอาชีพเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งกรุงเทพมหานครในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านนี้ จะต้องเตรียมการทั้งในด้านการขยายปริมาณและการปรับปรุงในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลของการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

✽ ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกรุงเทพมหานครเห็นว่าการจัดการศึกษาในด้านการฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนในเขตเมือง หากสามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ประกอบกับในปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดดำเนินการวิจัยในลักษณะของการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอาชีพของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินโครงการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร สังกัดฝ่ายพัฒนาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานครเท่านั้น
2. การประเมินโครงการฝึกอาชีพครั้งนี้ ได้ใช้แบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นแนวทางในการประเมิน โดยจะประเมินในด้านสภาพแวดล้อม (Context) ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารของกรุงเทพมหานครใช้ในการพิจารณา กำหนด หรือปรับปรุงนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาในด้านการฝึกอาชีพ
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครใช้ในการปรับปรุงการบริหารโครงการฝึกอาชีพในความรับผิดชอบของตน

คำนิยามศัพท์ในการวิจัย

การประเมิน โครงการ หมายถึง กระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับตัดสินใจคุณค่า บอกผลการดำเนินงานตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

โครงการฝึกอาชีพ หมายถึง โครงการที่สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้เสนอและสนับสนุนให้โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครดำเนินการ ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่ โครงการเพิ่มวิชาช่างในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร โครงการจัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร และโครงการเปิดสอนเวลาพิเศษ (ภาคค่ำ) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานที่ฝึกอบรมด้านวิชาชีพทั้งที่ใช้ อาคารสถานที่เป็นของตนเอง และของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดฝ่ายพัฒนาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

สำนักพัฒนาชุมชน หมายถึง ส่วนราชการซึ่งรับผิดชอบโดยฝ่ายพัฒนาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ ทำหน้าที่บริหารการศึกษานอกโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร หมายถึง การบริหารงานส่วนท้องถิ่นโดยมีระเบียบการปกครอง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

ผู้บริหารในสำนักงานการศึกษาและสำนักพัฒนาชุมชน หมายถึง ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาอาชีพ หัวหน้างานบริหารสถานศึกษาวิชาชีพ และหัวหน้างานส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ โดยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ซึ่งดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ และผู้ช่วยครูใหญ่หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

ครูอาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูและครูจ้างกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำหน้าที่สอนในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 ผู้บริหารในสำนักงานการศึกษาและสำนักพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอาชีพในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย
 - 1.2 ผู้บริหารโรงเรียน 17 โรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ จำนวน 17 คน และผู้ช่วยครูใหญ่หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 14 คน รวม 31 คน
 - 1.3 ครูอาจารย์ในโรงเรียน 17 โรงเรียน จำนวน 153 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 คน โดยโรงเรียนที่มีครูอาจารย์เกินกว่า 3 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับโรงเรียนที่มีครูอาจารย์ 3 คน ใช้ประชากรทั้งหมดรวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูอาจารย์ทั้งสิ้น 51 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - 2.1 แบบสัมภาษณ์ อย่างมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ชุด ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารในสำนักงานการศึกษาและสำนักพัฒนาชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์

2.2 แบบสำรวจข้อมูลใช้สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน
ในโครงการ

2.3 แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้สำหรับวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการ

2.4 แบบสังเกตการสอน ใช้สำหรับสังเกตการสอนของครูอาจารย์ใน
โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและใช้ผู้ช่วยวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ตารางประกอบความเรียง

ลำดับในการเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์
การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำนียามศัพท์ในการวิจัย และวิธี
ดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับ
การประเมินโครงการ ลักษณะการจัดการฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับโครงการฝึกอาชีพ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและ
กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ